

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 3.12.2008
SEK(2008) 2934

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

pridedamas prie

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų

Poveikio vertinimo santrauka

{KOM(2008) 810 galutinis}
{SEK(2008) 2933}

SANTRAUKA

1. Įžanga

Elektros ir elektroninės įrangos (EEĮ) atliekų direktyva siekiama spręsti netinkamo EEĮ atliekų apdorojimo problemą. Šių atliekų srautas ES didėja sparčiausiai. 2005 m. susidarė 8,3–9,1 mln. t tokių atliekų, o iki 2020 m. jų padaugės iki 12,3 mln. t.

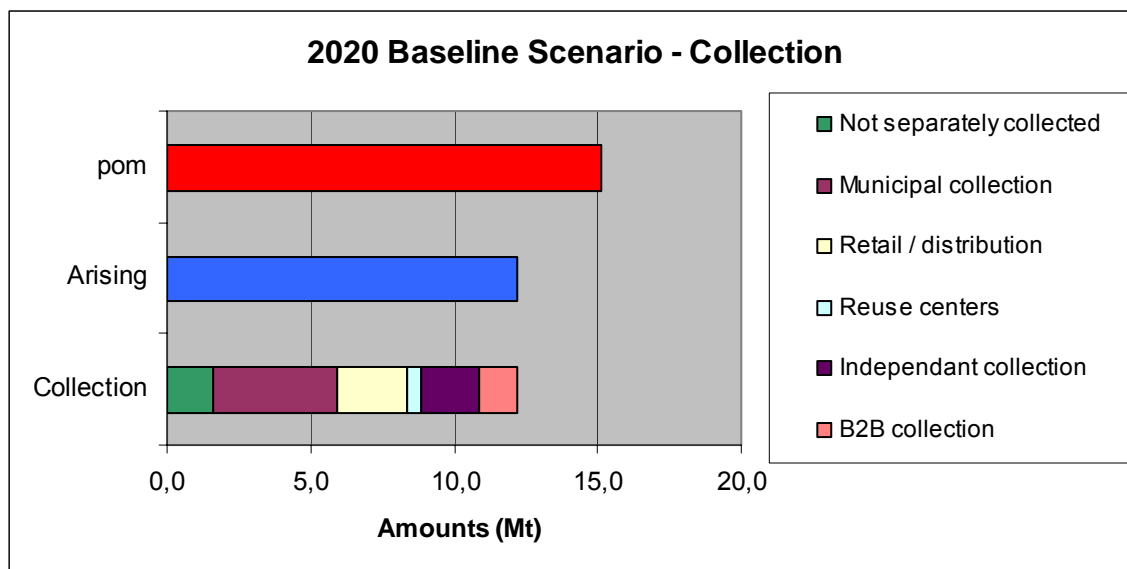
Direktyvos taikymo patirtis, kurią suinteresuotosios šalys ir valstybės narės apibūdino per trejų metų apžvalgą, rodo, kad direktyva nėra tokia **veiksminga**, kaip tikėtasi, ir kad kyla problemų, susijusių su direktyvos **naudingumu** siekiant nustatytų tikslų – patiriama nereikalingų išlaidų.

2. Direktyvos veiksmingumo problemos

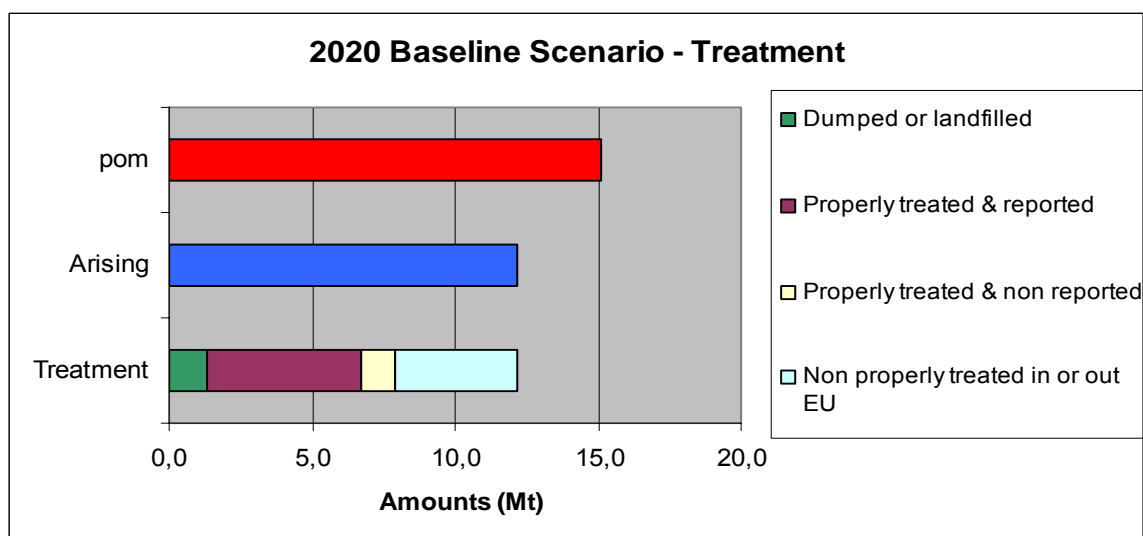
Nuo EEĮ atliekų direktyvos įsigaliojimo labai pakito atliekų surinkimo ir šalinimo būdai: didesnės pasaulinės metalo kainos ir EEĮ atliekų direktyva skatinamas organizuotas atliekų surinkimas bendrai lėmė, kad daug EEĮ atliekų surenkama atskirai nuo buitinių atliekų; apytikriais skaičiavimais tik 13 % EEĮ atliekų šalinama sąvartynuose arba deginama.

Yra įrodymų, kad atskirai surenkama daugiau nei 85 % susidarančių EEĮ atliekų, nors oficialiai pranešama, kad atskirai surenkama tik 33 %. Gali būti, kad didelė dalis EEĮ atliekų, kurios surenkamos, bet apie kurias nepranešama, ES apdorojamos nepaisant deramų aplinkos apsaugos reikalavimų arba neteisėtai vežamos į besivystančias šalis, kuriose dalis vertingų medžiagų perdirbama sveikatai ir aplinkai kenksmingais būdais arba suverčiamos į sąvartynus.

Pagal esamą praktiką galima spręsti, kad ši problema ne mažės, o didės: prognozuojama, kad kasmet iki 2020 m. bus netinkamai perdirbama 4,3 mln. t atliekų, palyginti su 3,4 mln.t 2005 m. Toliau pateikiami numatomi EEĮ atliekų tikslai ir surinkimo rodikliai 2020 m.¹

¹ *pom* – pateikta rinkai; *arising* – tam tikrais metais susidarančių EEĮ atliekų kiekis.

Aplinkos apsaugos problemos

Netinkamu būdu ES apdorojant EEĮ atliekas daroma žala aplinkai, visų pirma dėl į aplinką išmetamų sunkiųjų metalų, pvz., kompaktinėse fluorescencinėse lempose bei plokščiuosiuose ekranuose esančio gyvsidabrio ir televizoriuose esančio švino. Iš šaldymo ir užšaldymo įrenginių 2011–2020 m. kasmet išsiskirs daugiau nei 6 720 tonų ozono sluoksnį ardančių šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurių aplinkai padarytą žalą galima įvertinti maždaug 1 mlrd. EUR per metus.

Besivystančiose šalyse netinkamas atliekų apdorojimas ir jų suvertimas į sąvartynus kelia sveikatos problemų, nes darbuotojus – suaugusiuosius ir vaikus – iš EEĮ atliekų išrenkančius vertingas medžiagas be sveikatos ir aplinkos apsaugos priemonių, veikia labai nuodingos medžiagos. Jei atliekant perdirbimo operacijas netaikoma geroji patirtis, eikvojami perdirbtini brangieji metalai ir plastmasė, o tai lemia, kad gaminant žaliavą suvartojama daugiau energijos ir daroma žala aplinkai.

Ekonominės ir socialinės problemos

EEĮ atliekos savaime yra ekonominis išteklius. Prognozuojama, kad jo dabartinė metinė materialioji vertė – maždaug 2 mlrd. EUR per metus. Tuo tarpu prognozuojama, kad visuomenei tenkančios ekonominės EEĮ atliekų surinkimo, šalinimo ir apdorojimo (įskaitant viešajame ir neoficialiajame sektoriuose vykdomą veiklą) išlaidos iki 2020 m. kasmet padidės iki 5,6 mlrd. EUR. Kadangi ši veikla daugiausia vykdoma ES, ji duoda pelno atliekų apdorojimo sektoriui, kuriame reikia daug fizinio darbo jėgos, jame taip pat sukuriama daugiau darbo vietų.

3. Pagrindinės direktyvos naudingumo problemos

Daugiausia nereikalingų šios direktyvos įgyvendinimo išlaidų susidaro dėl neaiškios direktyvos taikymo srities ir gamintojams taikomų reikalavimų registruotis ir teikti ataskaitas kiekvienoje šalyje, kurioje jie parduoda savo produktus. Taikant standartinį ES išlaidų nustatymo metodą apytikriai apskaičiuota, kad tokios konkrečios veiklos išlaidos ir kitos nebūtinės administracinės išlaidos sudaro 66 mln. EUR per metus. Tiek išlaidų bus patiriama ir toliau. Registravimo reikalavimų įgyvendinimo skirtumai lemia nepageidautiną nuotolinės prekybos atstovų pasipelnimą kitų sąskaita, nes jų išlaidos tenka registruotiems gamintojams.

4. Vertinti variantai

Direktyvos naudingumo problemų sprendimo variantai

1 variantas. Nesiimti jokių veiksmų.

2 variantas. Nustatyti minimalius apdorojamų EEĮ atliekų tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo reikalavimus.

3 variantas. Nustatyti minimalius vežamų atliekų tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo reikalavimus.

4 variantas. Nustatyti didesnę atliekų surinkimo normą, kad ją būtų galima prilyginti jau surenkamų atliekų kiekiui (85 % susidarančių EEĮ atliekų), gamintojams suteikti atsakomybę už šios normos įvykdymą, tą normą taikyti ir B2B įrangai.

5 variantas. Nustatyti aplinkai kenksmingiausių atliekų srautų surinkimo normas.

6 variantas. Pakeisti normos nustatymo būdą: ją išreikšti ne kilogramais vienam gyventojui, o procentine ankstesniais metais rinkai pateiktos EEĮ dalimi.

Direktyvos veiksmingumo problemų sprendimo variantai

1 variantas. Nesiimti jokių veiksmų.

Paaiškinti taikymo sritį ir skirstymą pagal kategorijas (pasirinktys):

2 variantas. Taikymo sritį paaiškinti nustatant produktų sąrašus.

3 variantas. EEĮ atliekų direktyvos taikymo sritį apibrėžti Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyvoje.

4 variantas. Įrangą skirstyti pagal kategorijas, tokias kaip privačių namų ūkių EEĮ atliekos arba B2B.

Sumažinti dėl registravimo ir ataskaitų teikimo reikalavimų kylančią administracinę naštą (pasirinktys):

5 variantas. Kurti sąveikiuosius nacionalinius registrus ir suderinti ataskaitų teikimo reikalavimus.

6 variantas. Sukurti ES registrą.

Siūlomi dar du variantai, kurių poveikis būtų mažesnis: surinkimo normas taikyti ir įrangos pakartotinio naudojimo atveju (7 variantas) bei nustatyti normas kiekvienai perdirbtinos ir panaudotinos medicininės įrangos tonai, kaip jau nustatyta kitų kategorijų EEĮ atliekoms (8 variantas).

5. Poveikio analizė ir variantų palyginimas

Lentelėje pateikiama variantų, kuriais siekiama geresnio direktyvos veiksmingumo, poveikio santrauka.

Variantas		Nekeičiama (1 variantas)	Geresnis vykdymo užtikrinimas (2 ir 3 variantai)	85 % surinkimo norma (4 variantas)	Specialios normos (5 variantas)
Tikslai (% EEI atliekų)	Šalinimas sąvartynuose ir neteisėtas šalinimas	11	11	11	11
	Apdorojimas pagal direktyvą	54	59	85	60
	Netinkamas apdorojimas	35	30	4	29
METINĖS IŠLAIDOS	Iš viso bendrų išlaidų (EUR)	5,6 mlrd. + įgyvendinimo užtikrinimo išlaidos	6–6,3 mlrd. + pagrindinio įgyvendinimo užtikrinimo išlaidos	6,8 mlrd. + pagrindinio įgyvendinimo užtikrinimo išlaidos	6,5–6,8 mlrd. + pagrindinio įgyvendinimo užtikrinimo išlaidos
	Surinkimas ir gabenimas	1,8 mlrd.	1,8 mlrd.	1,8 mlrd.	1,8 mlrd.
	Papildomos išlaidos	0,9 mlrd.	0,9 mlrd.	1,1 mlrd.	1,1 mlrd.
	Pagrindinis apdorojimas	1,3 mlrd.	1,3 mlrd.	1,3 mlrd.	1,3 mlrd.
	Papildomas apdorojimas siekiant atitiktis teisės aktuose nustatytoms normoms	1,6 mlrd.	1,8 mlrd.	2,6 mlrd.	2,2 mlrd.
	Vykdyto užtikrinimo išlaidos	Komisijai nežinomos	Prognozuojama, kad padidės 0,2–0,5 mlrd.	Nepadidės	Padidės, galbūt 0,1– 0,3 mlrd.
METINĖ NAUDA	Panaudotos medžiagos vertė (EUR)	2,2 mlrd.	2,2 mlrd.	2,2 mlrd.	2,2 mlrd.

Žala aplinkai	Bendra	Pradinė padėtis: ardomas ozono sluoksnis (išskiriama 6720 t ozono sluoksnį ardančių medžiagų), žala klimatui – 1 mlrd. EUR	Galima kiek sumažinti žalą klimatui; kiekybiškai įvertinti neįmanoma	Priklauso nuo normų taikymo pradžios datos: žala klimatui sumažės 2–0,2 mlrd. EUR per metus, ozono sluoksnį ardančių medžiagų bus išskiriama 12000–1200 tonų mažiau.	Priklauso nuo normų taikymo pradžios datos: žala klimatui sumažės 2–0,2 mlrd. EUR per metus, ozono sluoksnį ardančių medžiagų bus išskiriama 12000–1200 tonų mažiau.
	ES arba už jos ribų	Manoma, kad ES arba už jos ribų būtų netinkamai apdorojama 4,3 mln. t atliekų.	Manoma, kad ES arba už jos ribų būtų netinkamai apdorojama 3,7 mln. t atliekų.	Manoma, kad ES arba už jos ribų būtų netinkamai apdorojama 0,5 mln. t atliekų.	Manoma, kad ES arba už jos ribų būtų netinkamai apdorojama 3,5 mln. tonų atliekų.
Naujovių ir eksporto rinkos		Mažai papildomų paskatų tobulinti rūšiavimo ir perdirbimo technologijas.	Mažai paskatų tobulinti technologijas didėjančioje pasaulinėje rinkoje.	Daug paskatų tobulinti technologijas didėjančioje pasaulinėje rinkoje.	Šiek tiek paskatų tobulinti technologijas didėjančioje pasaulinėje rinkoje.
ES užimtumo sektorius		Pradinė padėtis: prognozuojamas darbo vietų skaičius ES EEI atliekų apdorojimo sektoriuje – maždaug kelios dešimtys tūkstančių.	ES kiek padaugės fizinio darbo vietų; prognozuojama, kad atliekų pramonės pajamos padidės 0,1 mlrd. EUR.	Padaugės darbo vietų ES modernių technologijų ir fizinio darbo sektoriuose; prognozuojama, kad atliekų pramonės pajamos padidės 0,6 mlrd. EUR.	Padaugės darbo vietų modernių technologijų ir fizinio darbo sektoriuose; prognozuojama, kad atliekų pramonės pajamos padidės 0,4 mlrd. EUR.

6. Variantų, kuriais siekiama pagerinti direktyvos naudingumą, palyginimas

Taikymo srities ir kategorijų paaiškinimas

Dviejų variantų, kuriais siekiama labiau paaiškinti EEĮ atliekų direktyvos taikymo sritį ir produktų skirstymą pagal kategorijas, poveikis skiriasi nedaug: abiem atvejais būtų tiksliau teisiškai paaiškinta taikymo sritis ir valstybėms narėms arba Komisijai reikėtų paskelbti produktų, kuriems taikoma direktyva, sąrašus. Nė vienu atveju nebūtų visiškai aišku, ar naujiems produktams, kurie nėra aiškiai įtraukti į direktyvos taikymo sritį, direktyva turėtų būti taikoma, ar ne.

Suinteresuotosios šalys, pritarusios tam, kad taikymo sričiai paaiškinti būtų nustatyti produktų sąrašai, manė, jog reikėtų sudaryti teigiamą ir neigiamą sąrašus. Labiau pritarta, kad taikymo sritį reikėtų derinti EEĮ atliekų direktyvoje, o ne apibrėžti ją Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyvoje. Tokiu atveju reikėtų nustatyti dvigubą EEĮ atliekų direktyvos teisinę pagrindą, nors panašų poveikį galima pasiekti darant nuorodą į Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyvos, kuria jau siekiama tas taikymo sritis suderinti, taikymo sritį.

Jei tam tikrų kategorijų produktai būtų laikomi atliekomis iš verslo įmonių, būtų išvengta „dvigubo naudojimo“ atliekų, kai verslo įmonių įranga, panaši į vartotojų įrangą (pvz., informacinės technologijos) šalinama kaip buitinės atliekos ir už ją moka buitinės įrangos gamintojai. Toks pasipelnymas kitų sąskaita greičiausiai būtų dar dažnesnis, jei būtų oficialiai surenkama daugiau EEĮ atliekų.

Dėl registravimo ir ataskaitų teikimo patiriamų nereikalingų administracinių išlaidų mažinimas

Nustatyta, kad administracines išlaidas, patiriamas dėl pasikartojančių ar skirtingų gamintojų registravimo ir ataskaitų teikimo reikalavimų, būtų galima sumažinti trimis variantais. Įsteigus ES kliringo namus arba bendrą ES registrą be abejonės būtų galima sumažinti nereikalingų išlaidų. Bendras ES registras pareikalautų daug daugiau Europos Komisijos (taigi ir mokesčių mokėtojų) lėšų, o valstybės narės gautų šiek tiek naudos dėl mažesnių atliekamų operacijų išlaidų. Nustačius teisinius valstybių narių registrų sąveikumo reikalavimus būtų sudaryta puiki galimybė pasiekti tokį patį gamintojų registravimo rezultatą ir nereikėtų papildomo Europos Komisijos skiriamo finansavimo, tačiau nepanašu, kad būtų galima suderinti lėšų, skirtų atliekų apdorojimui finansuoti pagal įvairius planus, srautus faktinio tarpvalstybinio EEĮ atliekų apdorojimo atveju.

7. Rekomenduojami variantai ir jų poveikis

Sprendžiant iš poveikio vertinime pateiktos analizės, tam, kad būtų veiksmingai ir naudingai siekiama EEĮ atliekų direktyvoje nustatytų tikslų, rekomenduojama taikyti kelis variantus. Tokie variantai ir pagrindinis jų poveikis pateikiami lentelėje.

Rekomenduojami politikos variantai	Pagrindinis poveikis (palyginti su pradine padėtimi)
<i>Geresnis veiksmingumas</i>	
Nustatyti gamintojams skirtas dabartinį	- Papildomos apdorojimo išlaidos (1 mlrd.

atliekų surinkimo lygį atitinkančias surinkimo normas; šias normas taikyti ir B2B įrangai.	EUR per metus), iš kurių didelė, bet nenustatyta dalis – didesnės ES atliekų apdorojimu besiverčiančių verslo įmonių pajamos.
Šias normas nustatyti remiantis ankstesniais metais rinkai pateiktos EEĮ kiekiu, 65 % visose valstybėse narėse rinkai pateiktos EEĮ (85 % susidarantių EEĮ atliekų).	- Šios išlaidos tenka gamintojams, kurie galės jas perleisti vartotojams.
Taikant komitologijos procedūrą nustatyti minimalius valstybėse narėse taikytinus tikrinimo ir vykdymo užtikrinimo reikalavimus.	- Kasmet iki 2020 m. sumažės žala atmosferai (maždaug 1 mlrd. EUR) ir ES apylinkėms bei darbuotojams besivystančiose šalyse, nes bus saugiau apdorojama 4,3 mln. tonų EEĮ atliekų.
<i>Didesnis naudingumas</i>	
Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyvoje (grindžiamoje 95 Sutarties straipsniu) apibrėžti šios direktyvos taikymo sritį ir pareikalauti, kad valstybės narės paskelbtų į nacionalinę taikymo sritį patenkančių produktų sąrašus.	Nevisiškai, bet daug aiškiau, kokie produktai patenka į taikymo sritį; valstybėms narėms suteikiama galimybė praplėsti nacionalinę taikymo sritį.
Pareikalauti, kad valstybių narių registrai būtų sąveikūs ir kad būtų keičiamasi duomenimis.	- Bus vieną kartą registruojami visi ES įsipareigojimai, todėl sumažės nereikalingų gamintojų išlaidų (66 mln. EUR per metus), ir suderinti ataskaitų teikimo reikalavimai bei procesai, kurie proporcingai daugiausiai naudos duos MVĮ.
Bendrą perdirbimo ir pakartotinio naudojimo normą taikyti ir pakartotinio neišardytų prietaisų naudojimo atveju.	Skatinama pakartotinai naudoti produktus, kai toks pakartotinis naudojimas ekonominiu požiūriu vertingesnis nei perdirbimas.
Nustatyti tokias medicinos įrangai (8 kategorija) taikomas normas, kurios atitiktų stebėjimo įrangai (9 kategorija) skirtas normas.	Nedidelis poveikis: bus panaudojama šiek tiek didesnė dalies medicinos įrangos (galbūt 10 000 tonų per metus) medžiagų dalis.

Palyginti su kitais variantais, taikant šiuos variantus:

- labiausiai tikėtina, kad bus skatinama tinkamai apdoroti visas buitinių atliekų srautui nepriklausančias EEĮ atliekas, visuomenė nepatirs papildomų surinkimo išlaidų, o dabartinė direktyva bus veiksmingesnė išlaidų požiūriu;
- tikimasi, kad naujovės ir eksportas duos papildomos naudos, bus daugiau investuojama į perdirbimo technologijas ir taip remiamos technologijų sektoriaus įmonės sparčiai didėjančioje eksporto rinkoje, kurioje ES įmonės dažnai yra

pasaulio lyderės, be to, ne tik sumažės išlaidų bei atsivers naujų medžiagų rinkos, bet ir padaugės darbo vietų modernių technologijų sektoriuje;

- tikimasi, kad toliau daugės darbo vietų ES EEĮ atliekų apdorojimo ir naudojimo sektoriuje; tai dažniausiai fizinio darbo vietos, skirtos mažiau kvalifikuotiems darbuotojams. Bus paskatų pakartotinai perdirbti atliekas, todėl turėtų atsirasti daugiau darbo vietų socialiniu požiūriu nepalankioje padėtyje esantiems žmonėms, o vargingiausia visuomenės sluoksniui būtų sudarytos geresnės galimybės gauti pigesnių naudotų vartojimo prekių.